

Մանգրամի Էֆեմար

Մ Ի Ե Ն Ա Տ Ի Ի

ՈՒՄՈՒՐԸ ԲՕԼԻԹԻԳԸՅՅԷ ՎԷ ՄԵՎԱՏՏԸ ՍԱՅԻՐԷ

ՊԻՐԻՆՃԻ ՍԷՆԷ

1866 ԴԵՏԵՄԲԵՐ 22 ԲԷՆԶԵՄՊԻՅ

ՆԻՄԵՐՈ 231

Մանգրամի Էֆեմար հափթառա 6 եանի սենետե 300
հիւսիս վերինը, սենետի գրամետի, բոթա փարաւ տախի
իշխաւ օլարագ, 200 դ՛ օլուդ, տլթը պլլըդ 100 դ՛ օլա-
րագ, վե նիւսիւսի տախի 50 ար փարայա սաթըլաւագ տըր :

Իւսնաթըն պէհեր սաթըլը իշին, պի-
րինի տէֆատա 5, իրինի տէֆատա 2,
վե իւշիւնիւ վե սաթի տէֆալարա 1
էր զուրուշ պլլնաւագ տըր :

Մէքթուդ վե սաթիւ, Պէյ-օղլունա տօղրու-ե-ե-
467 նիւսիւսիւս իւսնետե ԼԷՎԱՆԹ ՀԵՐԱՆՏ Թագի-
նէսինաւ, Կարապետ Թ. փանտեանէ կէօնաւիւնէ ք-ի-ն :

ՀԱՎԱՏԻՍՏԹԸ ՏՈՒՆԻՆԵՅԷ

« Կէչէնտե Լէվանթ-Հէրալա, Էթուալ
ա՛Օրիան վե Մանգրամի Էֆեմար ալէյ-
հինտե ճէրիտէի Հափաթիտե տէրձ օ-
լունմուշ օլան խասիմանէ պիր պահա-
գարչըլդ, Պապը-տի թարաֆընտան պու-
կիւնլէրտե պիր գօմինիքէ կէօնտէրլիւիշ
իտի : Մէքթուր գօմինիքէնին Ֆրանսըդ-
ճաթընտա պուլունան պիր պէնտի քէն-
տի քէնտույէ էսաա իտէրէք, Գուրիէ տ՛Օ-
րիան չարչէմպիհ կիւնքի նիւսիւսինտե
միւթալէաւա շաւան պիր պահա տէրձ ի-
լէմիշ օլուն զունտան, թէրձէմէսինի պէ-
եանէ միւսարաւթ իտէրիդ :

Գօմինիքէնին մէքթուր պէնտի թէր-
ձէմէսի :

« Թիւրքիտա պուլունան զազէթա-
« լարըն վազիֆէսի, պաշըճա ումուլմէն
« էհալիյէ թէնվիւր իթմէքիհիւսնի լապը-
« թա վե էմրիթէգատուիւմին ինթիշարը
« պապընտա Հիւքիւմէթի սէնիյէ թարա-
« Ֆընտան գահուրա կէլմէքտե օլան սայ
« ու հիմմէթէ մուսվէնէթ իթմէք, վե
« էհալիւնին սէտտէթի հալ ու լահաթը-
« նըն քէսպի թէքէսսիւր իյէմէսի նիյէ-
« թիյէ, իհթիւնաճը հազըգա վե շէրիյէ-
« սինի պիպիւթ հիւքիւմէթէ ինթար ի-
« լէմէքտէն իպարէթ տիր :

« Մէքթուր գօմինիքէնին տիգգաթա
շաւան օլան պու պէնտի զազէթաճըլար
իշին պիւլիւք պիր սէրմայէ տոտ օլու-
նաճալընտան, պիդ տախի շու խուսուսու-
րիշ նազարէ ալմագըլդա միւսարէսիւ ի-
տէրիդ :

« Թահիրաթը թէսիյէլէրտե էքսէր
տէֆա իհթիւնաճաթը տէվէթին գիւրի
կէչմէքտե օլուդ, հալ պու քի, իհթի-
նաճաթը էհալիւնին գիւրի հիշ կէչմէմիշ
իտի :

« Իմտի շազ ու խէնտան օլմալընըդ,

չիւնքի քէյթիյէթտէ փարա իսթէմէքլիւք
խուսուսու պուլունմաթըլը հալտէ, է-
հալիւնին տախի տիւշիւնլմէքտե օլուն-
լունու կէօրմէքտէյիդ :

« Էհալի քէնտի վարիտաթընտան պիր
զըսմըր ալա սըլաշմագսըզըն վիւմէք-
տե օլուդ, վե քէնտի գուտրէթինէ կէօ-
լէ վէրկի իսթէնիլտիլի թագտիրտե, քէն-
տույի մէսու տատ իթմէքտէ տիր :

« Էհալի հազըլնտա էհէմիյէթ-
տէն օլան խուսուսարտան պիրիսի շու
վէրկի թէվգիլմաւտտէսինտե իճրայի հազ-
լանիյէթին կէօրլմէսի տիր : Պատէ-
հու էհալիտէն թօրմընըմն վէրկիւնին
հիւսնի իհթիմալը հազըլնտա էմիյէ-
թի լազլմէնին հուսու ի օլուդ, վե հէր
քէսին շէրլիւթ նէգաթնտէ հիմայէթ պու-
մաթը, վե հազըլանիյէթին իճրաթը զըմ-
նընտա էմիյէթի քէմաթիւ պուլունմաթը
տըր :

« Էհալի հազըլնտա էհէմիյէթտէն
օլան տահա բէք չօգ շէյլէր վար իտէտէ,
զազէթամըլտա տէրձ օլունմագ միւրաւ
օլունտուլունտա, սիւթուշար տօլա-
ճազընտան սալֆը նազար իտէրիդ :

« Մէմալիքի մահրուսէտէ բէք չօգ
ֆէնալըլար վար իտէտէ, էսէֆ իտէրիդ
քի, տէֆի չարէսի իսթիհասալինէ միգ-
տարը քիֆայէտէ հիմմէթ օլունմագտա
տըր : Աճէպա պու պապտէ գուսուր քիմ-
տէ տիր : Ատամարտա՛մը, Էօլսաա իտա-
րէլէրտէ մի :

« Տէվէթի ալիյէ Էվսոպա իլէ միւ-
նասէպէթի արթըրաթճա, Օսմանլը փա-
տիշահարը ֆիւլթուհաթ հազըլնտա
տէրքեար օլան խտարէլէրին հըֆդ ու
տէվալմէ շաւէսթէ պուլունմաթըլարըն
ֆէհմ ու տէրք իյէմիշէր տիր : Վէ ճէն-
նէթմէքեան Սուլթան Սէլիմ խանըն իս-
լահաթա թէշէպալիւս իտիպ, վե իսալէֆ-
լէրին քէնտի թարիզլէրինէ սիւլիւք իթ-

մէլէրի այնի նիյէթէ մէպի պուլունմուշ
տուր :

« Ալէլ խուսուս Էտիրնէ տահնամէ-
սինտէն սօնրա, շու իսլահաթըն էհէմ-
միյէթի հիսս օլունմաւա պաշլամըշ տըր :

« Ճէննէթմէքեան Սպուրի Մէճին խան
հազըլթէթլէրի քէնտի միւտաթի հիւքիւ-
մէթլէրինի թանգիմաթը խայրիյէնին իհ-
տասըլա մի շէրլէֆ զըլմըշար տըր : Փա-
գաթ, շու իսլահաթը ազիմէնին էսէր ու
իճրաթը էմէլի ալմէյէ միւվաֆըգ սու-
րէթտէ կէօրլմէսի պիւլիշ զանն իտէրէք քի,
քիմսէ « Էվլէթ » ճէվապընը վիւմէյէճէք
տիր :

« Թանգիմաթը խայրիյէ սայէսինտէ
կէրշի պիւլիւք զաթլարըն մալ ու ճան-
լարը հըր ու զազալը ֆատիշահիյէ ուղ-
լամագտան գուրթուլմուշ տուր : Լաքին,
մէկէրշի պիր սուրէթի քիֆայէտէ օլարագ
էհալի տախի գուլվէթլիւք վե նուֆուգ-
քէտըլար զաթ ու զուլունմարընտան
գուրթուլապիլիշէր մի տիր :

« Պիւլիւք մէմուրիյէթլէրտէ պու-
լունմալար քէսիլմէք վե պօղլումագ գօր-
գուսուստան արի (գուրթուլմուշ) պու-
լունտուլարընտան, քէնտի մէմուրիյէթ
ու վազիֆէլէրինէ մուղայիւր հարէքէթ
իթաթլէրինտէ ճէզասըպ գալապիլէճէքլէ-
րինի վե տէվէթին փարաթըլա գէնկիւլիւք
բէյտա խտէպիլէճէքլէրի պի իշթիպահ
տըր : Էսկի վագըլթլարաա օ Էօլտա պի-
լիքտիրիլմիշ օլան գէնկիւլիւքլէր միւստէ-
րէ օլունարագ մալիյէ խազինէսինն իտ-
խալ գըլունմագտա իտիլէր, շէյլէ քի չօգ
տէֆա մէքթուր թարիդ իլէ մալիյէնին
սուլի հալի տախի իսլահ գըլունմագտա ի-
տի : Շու գէնկիւլիւքլէրին սէրվէթլէրի միւ-
սատէրէ իտիլմէք ուսուլի մահվ ու նա-
պէտիտ իտիլէլիտէն պէրու մալիյէնին հալի
ֆէնալաշմաւա Էիւգ թուլթմուշ օլուդ :

վէ մէջքիւր ֆէնալըզն էծնիւ տախի ա-
լընամամը տըր • չիւնքի տէվէթին իրատ
մէսարիֆինէ գալընըզ պիր մէճիսին իհ-
տասը կէօրիւլէմէմիշ տիր •

« Պին սէքիզ եիւզ եիկիրմի ալթը
թարիխինտէն էվէլ, վիւքէլայի տէվէ-
թին գուվէթինէ գարչըլըզ պաշգա պիր
գուվէթ տաճա, եանի եէնիշէրիլէր
պուլունտուղունտան, նուֆուզ ու գուտ-
րէթ թէրապիսին պիր թարաֆընտ տա-
խի օնլար պասարազ պիր նէվի մուվազէ-
նէ հուսուլինի մուճիպ օլմադտա իտիլէր
Շէօյլէ քի եէնիշէրիլէր ատէթա էհալի-
նին մէնֆաաթը նիշէթիլէ հիւքիւմէ-
թին էֆալ ու հարաքեաթը թէֆթիլէ-
նէ թայեթին օլունմուշ պիր թաղըմ միւ-
ֆէթթիլէր մադամընտա պուլունմադ-
տա իտիլէր • Եէնիշէրիլէր գալընըզ տան
պէրու, մէմուրին թարաֆընտան գու-
հուրա կէլէն ֆէնալըզարա եախօտ գու-
տուրարա գարչը գօնաճազ պիր սիւաճ
եախօտ գուվէթատէն մահրուճ գալընը
տըր •

« Պիզ եէնիշէրիլէր գալընը օլմասը-
նը աճըմտգ էֆքեարընտա օլմատըգտան
պաշգա, հալթթա պիր պիւլիւք նիլմէթ
տախի ատտ իտէրիզ, լաքին շուսուտա
ինքեար իտէմէյիզ քի, եէնիշէրիլէր վադ-
թինտէ, եալընըզ եէնիշէրիլէր ճէպպար-
լըզ իտէր իտիլէր, հալ պու քի շիմոի
էն քիւլիւք պիր աղտ, վէ էն պիւսեաղը
պիր չօրպաճը տախի, պուլունտուղու
մահէլին էհալիսին տյնի տէրէճէտէ
ճէպպարլըզ էսէրի կէօթէրէպիլէթտէ
տիրլէր • (1)

« Մէմալիքի մահրուպէտէ պուլունտան
գէնկինիք մէնպալարը հազգընտա հէպս-
րան տէֆա սէօյլէնմիշ օլտուղունտան,
թէշէք քիւլինէ սարֆը նաղար իտէրիզ •
էվէթ, թիւլըքիա գէնկին պիր մահէլ
օլուպ, վէ էհալիսին իսէ, պիր ճիւզի գըս-
մը միւսթէսնտ թուլթուլտուղու հալտէ,
հէմ սատըգ տըր վէ հէմտէ իթաաթը •
ֆազաթ, պաշլըմա պիր շէյէ, եանի
պիր իյի իտարէյէ միւսթաճ պուլուն-
մագտա տըր • Հալ պու քի, պէօյլէ նիշէ
գէնկինիք մէնպալարը վէ իթաաթը է-
հալի պուլունտան պիր մէմալիքի պու կիւն-
քի կիւն նէ հալտէ կէօրմէքտէյիզ •

« Էհալիսին սէֆալէթ ու մուսիպէ-
թէնճամ պիր հալտէ, իաղինէսի պօշլուգ
վէ իտարապիլէթտէ, մէմալիքի իթի-

(1) Պու պապտէ Պապը-Ալիյէ կէօթէրի-
լէճէք քէք չօգ էմալլար վար իսէտէ, պիզ
եալընըզ, հէման պու սաթըլարը թէրճէմէ
իթտիկիմիզ լաղատա խաթըլըզա կէլմիշ
օլան, վէ Պապը-Ալի իլէ բաթրիթլանէյի
ալթը եէտի սէնէ թաճիզ իթտիքտէն սօնրա
հազգը սարիհի իլէ հալեա սիւրիւնմէքտէ
պուլունտան պիւլարէ վանըլ Ասաաուրու հէր
քէտէ տէր խաթըր իթտիլիլիզ •

պարսըլըզտա, հէր թարաֆը էմիլիթ-
սիզ լիքտէ, վէ հէլքէսին զայրէթ ու ճէ-
սարէթտէն տիւլմէքտէ կէօրմէքտէիզ •
Բայիթաթտա խօտպիլիք հիւքմ իթ-
մէքտէ օլուպ, վէ նիզամաթ ու գալա-
նին իճրաարնտա հատտէն պիւստէ պիր
կէվէթլիք վէ աղըրլըզ կէօրիւլէթտէ տիր •
վէ թաշրալարտա իսէ, զայիֆլէր գուվ-
վէթիլէրին գուլուն ու թէստտիսի րէն-
շէսինտէ պուլունմագտա, հազգանիլիթ
քիւլիսինտէ էօրֆ վէ քէյի օթուր-
մագտա, վէ մուամէլէճիլէր իլէ հալ-
տուլունը կիւնտէն կիւնէ իլէրու կիթ-
մէքտէ տիր •

ՊԵՆՆԵ ԷՐԵՆ •

— « Իշիտիլիշէ նէգարէն, նիհայէթ Պա-
պը-ալի միւլթէմայի Աւերիգայա պիր էլ-
չի կէօնտէլմէյէ գարար վէլմիշ տիր •
Կէրչի եինէ մէմուրուս իսմի տաճա պէ-
եան գըլընմըշ տէյիլ իսէտէ, ֆազաթ
մէքքիւր մէմուրիլէթին ֆիօրէնցատա
չիմոլիքի Օսմանլը մէմուրու րիւսթէմ
պէյէ իհալէ գըլընմաղը մէմուլի գալի-
տէն տիր • Միւմայիլէյճ րիւսթէմ պէյ
տօղուշճա պիր թալիան տըր, վէ մէյ-
հէպճէ Գաթթիլ, լաքին Օսմանլը թէ-
պայիլէթինէ կիւլմիշ տիր • Ինիլիլիլ իսա-
նընտ աշննա, վէ էհիլ տիրայէթ պիր
գաթ տըր • »

ԼԷԼԷԼ •

— Պու սալը կիւնիւ Օսմանլըճա քի-
թապէթ ուֆուգուտա պիր եէնի գա-
ղէթա եըլտըզ տաճա Մուլալիլ նամիլ-
լէ րուսիւմայի գուհուր օլմուշ տուր •

Մուլալիլ թապիլիլ էֆքեար գըլթա-
սընտա օլուպ, շիմոլիքի հալ հաթթաաա
իւշ տէֆա չըգարըլմագ տըր •

Մէքքիւր զաղէթանըն մուգատտէ-
մէսի տիլգաթ ու միւլթալաաա շաեան
օլտուղունտան ալիէն տէրճ իտէրիզ •

Մուլալիլին ումուլուն մէնֆաաթը-
նտ խըլմէթ իտէրէք, վաղիթէսի իգթի-
զաընմա էնլարը ալապար ու մալի մաթ-
լար րէլտէյի ճէհալէթին պիր թարաֆընը
տախի քէնտիսի չաք իտէճէ կիւնէ արզուքէշ
վէ իւսիտլար պուլունտուղունմուղուն
պէեանիլէ պէրապէր իզհարը թէպիլէր
տէրիզ •

ՄԱԻԴԱՏՏԵՄԷ

Հէր քէս սաաաթթ իսթէր • Սաաաթթ,
ճէլպի մէնֆաաթ վէ տէֆի մաղարաթ գըսմ-
լարընա միւնհաաա տըր, վէ պուլարըն լու-
գունմունա պիլտիլէն մէտիլիլէթ տիր • Մէ-
տէնիլէթ, իճթիմա վէ իլիթիլաթ հաապիլ ի-
լէ շու լուգունմուն պիլտիլիլ, լաղըմ թա-
սիլ իլին սահիլիլի սայ վէ իլիլիլալէ ճէպը
իտէր • Սայ, միլէսէր օլան լէվաղիմի թէ-
տարիլ իթտիլիլ • Պու սուրէթտէ սաաաթթ
սայ իլէ օլուր տիլէճէք եէրտէ, Սայ տալի
սաաաթթտէն տիր տէնտէ սահիլ օլուր •

Հաաաթի շէրիֆ, (մին սաաաթթ էլ մէր
իլիլիլալիլ պիլմայիլիլի) սահիլ պէյլէ

տիր • Չիւնքի տէօրթ տիլար իլէ պիր գա-
վուտան իպարէթ օլան օտաաա պիր վահի
ատաճ գօնաա, աաքին օլմաղա ալընտըզ գա-
եա գօղուգլարընա նիսպէթլէ գանաաթ իտէր,
տաճա նէյէ լուգունմ վար տըր պիլէմէզ, վէ
լիւգունմ պիլմէտիլի իլին սայ վէ իլիլիլալտէն
ֆարիզ թէնպէլ տիր, վէ սայսըզ օլտուղու
իլին ճէլպի մէնֆաաթ վէ տէֆի մաղարաթ-
տան, եանի սաաաթթտէն մահրուճ տուր •

վէ պիր եիւրիւք գօնաա, (կէօրէնէկի)
հաապէ իլէ աթէշ վէ քիլիմ վէ փէնշէրէ
կիպի շէյլէրին լիւգունմունա պիլիլ վէ պիլ-
տիլի իլին պուլարը թէտարիլէ սայ իտէր •
վէ պիր քէօյլիլ գօնաա, աթէշ իլին պաճա
վէ գաթուեա գանաա վէ սիւրկի վէ րէնշէ-
րէլէրէ գաթազ վէ սալիլ շէյլէրին լիւգուն-
մունա պիլիլ վէ թաճիլ իլին չալընըր, վէ
հաքէզա • Մէքէլ վէ մէշէպ վէ մէնքէշ
վէ հէր նէվ ճէլպի մէնֆաաթ վէ տէֆի մա-
ղարաթ հէվ պու մէսքէն միալինէ մու-
գիլս տիր • Գալտը քի մէտէնիլէթլէ լուգունմ
պիլիլ սայ իտէնիլէր էչալը թէքսիլ ի-
տիլ, եօրուլունտար կիպի կէօրիւնիլ ի-
սաթէ, էմիլիլէթ ու րահաթ վէ շէրէֆ վէ
ֆէրրաշ վէ լէզլէթ կիպի մէնֆաթի ճալիլ,
վէ կէրմ ու սէրտ վէ սարիլ ու տիւշմէն
կիպի մաղարը տաֆի օլտուգլարընտան
պուլար էչիլ սաաաթթ վէ սայ իթմէյէնիլէր
պիլ աքս էրպապը չազալէթ ալմէք օլուր •

Չահիր օլտու քի սաաաթթ սայ իլէ օլուր
լէվաղիլմէն գաաաթ չօղալընա, սայ տալի
օ տէրէճէ չօգ օլմագ լաղըմ կէլիլ •

Հաղիգաթ պէյլէ տիր • Հաթթա աաթը-
մըզտա իլմու ալմէլէ կէօրիւլէն շիտտէթի ի-
թիեաճ լէվաղիլմին թէքէսիլիլալտէն տիր •
շէյլէ քի •

ԱՐԵՆԷ

Էլիամուլլաշ քիմաէնին քիմաէտէն խա-
պէրի օլմաեան վաղըթլար կէլմիշ պիր գալ-
մին նիլէ երլար թէճիւպէ իլէ մէյտանա կի-
թիտիկի մարիֆէթ ու օանաաթը տիկէր պիր
գալմ քէք ազ միւստէթտէ խապէր ալա-
պիլմէք վաղթի կէլմիշ տիր • Չիւնքի գա-
րատա, տէրեաաա վուգու պուլան սէֆէր-
լէլէ քէշիլէր պիլմէտիլիլմիզ եէրէրի պիզ
պիլտիլմիշ տիր • վէ թաշըմտըլըմըզ գալմ-
լարը թանըլմըշ տըր • Խուսուաա վաթուր
վէ թէլէկրաֆլար պիլթիւն տիւսեայը կիւ-
եա պիր մահէլլէ հիւքմիւնէ գօյմուշ տուր •

Պու ճիւլէթլէ էճնաաթ նաա իլէ իլիլիլաթ
արթմըշ տըր, վէ կիւնտէն կիւնէ գիւստէ-
լէմէքտէ պուլունմուշ տուր • Իլթէ պու եիւզ-
տէն լէվաղիլմ թէքէսիլիլ իթմիշ տիր •

ԼԷԼԷԼ •

Խնաանլըզ նէ տիր, պիլմէք լաղըմ, Խն-
աան պաշը պօշ տէվէ կիպի (սիւտտի) եարա-
տըլմատըլընը անկլաաա լաղըմ, Խնաան նէ
իլէ մէմուր վէ միւքէլլէթ տիր, վէ Խնաան-
լըզա լաղըմ օլան մարիֆէթ վէ թաղիլտ
վէ իլիլաաթ վէ ինգըեաա վէ էտէպ նաալ
տըր ֆէշմ իթմէք լաղըմ, Շիմոլիլէ գաաաթ
մալիք օլտուղունմուղու զայիլ իթմէք վէ
սուի իթիլմալ իլլէմէմէք չարթլլա, հէր
նէրտէ վէ հէր քիմտէ կէօրիւր իսէք, րապթ
կէլտիկիլմիզ մարիֆէթ վէ հիւքմէթ վէ սա-
նաաթը ալմագ լաղըմ հաաաթի շէրիֆ (էլ

հիշման զայն ի միւսին էլ միւսին էլ հիշման վեճեցեալն անհաշիւն :

Իսթիլաթ ի թիւերէն իւր ընտելեալն օրան շէյխերի եւ թէմէթթիւ վէ եւ գորուսմագ իւրն պիտի տախի պիտի լազըմ : Վուգու պուլան իսթիլաթ նէ վէճէ իւր հուսուկիւր վէ իսթիլաթ իւրն պուլանն միւլէթթիւր տէն հէր պիտի նիտի իւրն նիսպէթթիւ սուրէթի անվալը նէ կիւնա նիգամբէլը օլտուղունա վագրի օլմագ լազըմ : Վէ պէլթի տէվէթթիւրն պիտի պիտի իւրն նէգարէն , հուգուգու սապիթի միւսթագըլէլէրի նէ ճիւղթթիւ միւնհասըր վէ մէլըրթ տուր , վէ պէլթիւրն միւնհագըր օլման մուսնէտաթթիւ իսաստէ թագրիպի իւր գանուկարը նէ տիւրիւ գուեուտը լազըմ վէ շուրութը իմպալիյնէլէ միւլթէլալիւր վէ մէրպուրթ տուր , խապէրտար օլմագ ումուսնէն էլ իւրն հիւսնի տիւրայէթիւնէ լազըմ :

Վէ խուսուսա էրպալըր զայն վէ մէնստիպիւր վաճիպէի մահէլ վէ մէմուրիյթիւնէ էլզէմ : Վէլ հասըր մահէլէլմըր հիւքմիւնէ կիւրմիւ օլման (տիւնեա) նէ տիւր , վէ նէ դատար տըր : վէ օնտա նէ օլմուշ վէ նէ օլուեօր վէ տահա նէլէր օլմագ տըր , աշխիս պուլունմագ լազըմ տըր :

Դ-Է-

Իսթէ պուլէվագիմի պիտի թէնը թէպալաթ միւլթէթթիւ տիւր , խուսուսիլէ զաղէթա պիտի (մուհաղէթալ) տըր թիւ , օգուեանլարա հէր եէրի կէգտիւրիւր վէ հէր տաթթի կէօթէրիւր վէ հէր հատիսէլի իշիթտիւրիւր վէ զարայիպի ալէմի սէյր ի թիւրիւր վէ աճայիպ վէ էսրարը առէմի պիտի լազըմ : Հասանաթթի թէրդիպ իտէր , սէեաթտան թէրհիպ իյէր , նէ աճէպ թիւթալ տըր :

Սիյէմա շու ասըր զէթեալէթ հասըրտէ պաղարը հիւնէր վէ մարիթթիւ ան պէ ան թահիլի թէվաճ իտիպ , պէլթի հէր կիւն վէ հէր սաաթ պիտի թիւհիթի ճէտիտէ վէ նիւմուսէի զարպէնիւր իւլէտա վէ թէհատուսիլէ գուլուպը միւլթէրեանէ մէտարը զայնթի վէ իպթիհաճ օլմագ տա տըր :

Թիւրքէսի զաղէթալարը տախի խըտմէթի վէ գատըր ու ի թիւրարը պիտի մէլէ պաշլամագ տա տըր :

Պիւնսպէրին (մուլսպիւր) նամիլլէ չըգարըլաճազ իշպու զաղէթայի աճիղանէմիլ տախի նէլը օլունմագ տա օլման հալատիսի վագրա վէ տարը նաթիւ մաթպուլաթնա պիտի զաթիմէի էնտէք մայէ օլմասը ազսայի ամալ վէ միւնթէհայի էմանի սատագաթ իշիթի մալըմըր օլմուշ տուր :

Մ-Է-

Էվլէլա տուայի վաճիպ էլէտայի հաղթէթի Ձըլլուլահիլի թէգըբար վէ թէքրար իտէր , վէ խուսուսիլլէ պիտի էսէրի նաշիլլին գուհուրու շու ասըր մէարիթ հասըր աղիլլէնէ թէսատիւֆ ի թիւրիլլիտէ թէշէքըլէրտէն աճըրը իգրար իտէր :

Շիւմիլլիք հաթթատա իւշ տէֆա չըգաճազ տըր :

Մէարիթ վէ հալատիսի տախիլլէ վէ իսլաասայի թիւթիգտտան պահի իտէճէք տիւր : Ձէլլինտէ թէթիգասը տախի օլարագ

ումուսնէ նաթիլի առապ վէ ալապ վէ մէարիթէ տալիւր իսալէլէր թապի իւր նէլը մէարիթէ տախի խըտմէթ իլլէնէճէք տիւր :

Թասրիհի ճայիգ օլման հէր շէլի Ասիթանէտէ գուլլանլան տախի իսան իւր եանի հէր քէսին անլաեապիլէճէկի իպարէ իւր եազաճազ տըր :

Մ-Է-

Պէլլ-օղլու թիւթիւր թարալլընտան կէլմիշ օլման շու ալթիտէթի սուրէթիւրն պիտի տէրճ իտիւրէլ :

ՊԱՏՃԷՆ

Մեծապատիւ Յովսէփ աղա Մարգարեան .

Մեք ստորագրեալքս իմանալով որ տաւաճայնութիւն մը կայ թաղեցւոյ ոմանց բերանը թէ՛ վաճառի խորոյ շինութեանց փոխ առնուած հինգ հազար իբրան մասուած է , խնդրած էինք որ թաղեցւոյ ողջամիտ պատուաւորներէն մէկուն ցուցունեմք եւ յայտնեմք թէ ամենեւին մասուած չէ այն ստանլը , ալ ուրիշ գործի համար չըլլալով ինչ նպատակաւ որ փոխ առնուեր է՝ նոյն նպատակին գործածելու համար պահուած է , ինչպէս որ այսօր ձեր մեծապատուութեանը ցուցադրեմք ի ներկայութեան արժ . քարոզիչ հօր , եւ ստորագրեցոյս : Ուստի կը խնդրեմք որ նոյն գումարին պատրաստի գտնելիլը եւ ձեր տեսնալը բարեհաճիք հրատարակել տալ ընդհանրութեան աղգիս , առ ի պաշտպանութիւն մեր անձնական պատուոյն : Բերա 18 դեկտ . 1866

Ընդունեցէք մեր յարգանաց հաւատարմքը .

(Ստորագրեալք)

Յակոբ Նշանեան , Եփրեմ Սերոբեան , Վ . Սարգսեան , Յ . Մ . Ալէքճեան , Յ . Մ . Փալապեան

Վերոյիշեալ հինգ հազար ոսկի Օսմանցի եկեղեցւոյն անտուկին մէջը ամբողջ տեսնելու համար մի միայն կը վկայեմք , (ստորագրեալ) Յ . Մարգարեան :

Կը վկայեմ որ տեսայ չորս տոպրակ հազարական ոսկինոց եւ հինգերորդ մը որոյ մէջի հազար ոսկիէն միայն 180 ոսկի գործածուած ըլլալն զոտն շինութեանց եւ տուկոսեաց վկայեցին եւ հաւատարմացոյցին մեզ մեծ . թաղական աղայք , ներկայք ի բացման արկիւն : (ստորագրեալ) Բարդիշ Խորէն վարդապետ :

... Խմբագիր .

Վերոյգրեալ գործողութիւնն ըլլալուն եւ նամակը զրկուելուն հետեւեալ օրը (դեկտ . 19) յիշեալ գումարը միմիայն նորոգ շինութեանց գործածուելու եւ քովը կեցած միջոցին հարկ եղած տոկոսը վճարելու պայմանաւ վսեմափայլ երաման Գէորգ պէյլին յանձնուելով , Ն . վսեմութենէն դեկտ . 19 թուական անդորարգիրը առնուեցաւ յանուն թաղական խորհրդոյ Բերայ :

Ուստի այս եղելութիւնը պատուական լրագրոյդ միջոցաւ աղգիս ընդհանրութեանը հրատարակելնիդ խնդրելով :

Մնամք յարգանք

Բերա 20 դեկտ . 1866 .

ԱՐԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՆԱՆՅ Ա. ԺՈՂՈՎՈՅ

1866 ԴԵԿ . 1 Ի ՍՈՒԼԹԱՆ ՀԱՄԱՄ

Երէքաթթի գիշեր ժամ հալին ժողովը բացուեցաւ Սորմակ հանրմի նախագահուհիութեամբ , որ եւ նախ պարզ եւ գեղեցիկ ազդարարութեամբ մը ժողովին նպատակը պարզեց սա կերպիւ . —

Ազնուահի քոյրեր եւ մայրեր . ապա գիշեր հոս ժողուելուս նպատակն ուրիշ բան չէ , այլ ազդարարութեամբ առ ոտն կոխուած մեր ազնիւ իրաւունքը ձեռք բերելու , այն իրաւունքը , որոյ նշոյլը Ամբիկայէն ցոլանալով Անգղիական հորիզոնը բարեւելով մինչեւ հոս հասաւ ու մեր ականջին զարկաւ . . .

Մինչեւ ցարդ սպասեցինք , յոյսերնիս ի դերու ելաւ , պատճառն ի՞նչ էր չգիտցանք .

Գիտէ՞ք որ՝ մենք ալ մարդկային սեռէն ենք , մարդոյ նման դատողութիւն ունինք . դատարարութեան եւ յառաջագիւղութեան եւայն ենթակայ ենք , բայց մեր իրաւունքներն ի վաղուց խախտուած , մեր կարողութիւնները կաշկանդուած , եւ անբան է աւանդ նման երկաթեայ վանդակներու մէջ . . բանտարկուած , չարժեւեկ կարողութիւն չունինք եւ չունինք , այնպէս որ՝ որպէս թէ մենք մեր անձին տէրը չենք :

Աս կէտը չատ ցաւալի է մեզի համար . բայց . . . ապագային վրայ խորհինք :

Գիտէ՞ք որ՝ մեր ազգային երիտասարդութիւնը երբ Ազգին դործերը կարգադրելու եւ ազգային յառաջագիւղութեան համար օրինաց հաստատութիւն մը ձեռք բերու գուն գործեցին , այն ատեն մեզնէ ոմանք կը յուսային որ՝ ամեն գործերն ըստ օրինի կարգադրուելէն վերջը՝ մեր յառաջագիւղութեան սկսում եւ մեր իրաւանց պաշտպանում պիտի ծայր առնէ , բայց օրեր , շաբաթներ , տարիներ անցան , եւ մեր յոյսերն ալ պարապը ելան , սակայն պատճառն ի՞նչ էր , ան չգիտցանք : Շատ խորհեցանք , չատ խօսեցանք , եւ չատ ջանադինք , վերջապէս իսկական պատճառը գտանք , զոր հիմա ձեզի պիտի յայտնեմ . . .

Ահա . սա թուղթը տեսէք , որոյ վրայ «խոստովանական ուխտագրութիւն խառնագումար խուլի» գրուած , եւ որոյ գիրն ալ կարմիր է , կարծեմ , մարդկային Հայ սեռին անմեղութեան արիւնովը գրուած եւ կնքուած է . վայ ինչ :

Կարգամ մտիկ ըրէք . —

Մենք ի ներքոյ ստորագրեալքս առաջի գեղեցկատեսիլ ծխածանիդ կը խոստովանինք յոտից մինչեւ ցոլուիս բարեկարգութեան կարօտ ըլլալին , կը խոստովանինք որ կղերական մարմինն անմիջական բարեկարգութեան մեծ կարեւորութիւն ունի . ազգային գործերն երեսի վրայ մնացած են , հարստահարելոյ գանդատն միշտ անլուրի կը մնայ , եւ պիտի մնայ , եթէ այսպէս դեռ եւս չարուեսակէ իրաց ընթացքը : Կը խոստովանինք որ արդի ազգային ընթացքը ժամանակիս յառաջադէմ ոգւոյն հակառակ եւ ազգային կործանում սպառնացող է . եւ վերջապէս կը խոստովանինք որ՝ Մանգուսէին ըրած ազգային ազդարարութիւնները ճշմարիտ եւ օգ-

տակար են . . . բայց կ'ուխտենք առաջի
երկրներանգ ծիածանիդ , ինչ որ ճշմարիտ եւ
օգտակար է , դայն պիտի չկատարենք , ու
ընդհատել ըսողը Մանգուլէն է : Ահաւոր երդ-
մամբ կ'ուխտենք որ , Մանգուլէի ըսածնե-
րուն հակառակը ընել պիտի ջանանք միշտ ,
եթէ աղգը կործանի ալ . եւ վերջապէս յա-
մառութեամբ կ'ուխտենք , որ եթէ աշխարհք
ալ տակնուվրայ ըլլայ , մենք մեր ըսածէն
մաղի չափ պիտի չիջեղինք , որոյ վասն ազ-
գային մահուան կնիքով կը կնքենք այս մեր
անդառնալի ուխտագրութիւնը այն պայմա-
նաւ մինչեւ որ Մանգուլէն աղղին օգուտը
խորհելէն , 'ի վնաս ազգին մութի մէջ գոր-
ծըլած անկարգութիւններն , անօրէնութիւն-
ներն եւ խայտառակութիւններն երեւան հա-
նելէն դադրի :

Անուանք

խառնագումար խումբի .

Կստեքք ճշմարտութեան , լսեցի՞ք եւ
հասկցա՞ք թէ ի՞նչ է եղեր ճշմարտ պատ-
ճառը , որ մինչեւ ցարդ Սահմանադրութիւնն
յօգուտ աղգին 'ի գործ չէ դրուեր , ամէն
բան երեսի վրայ մնացեր . . . եւ հետեւա-
պէս 'ի վաղուց անկրթութեան եւ կոշտու-
թեան կնիքով կնքուած մեր աղիւ իրաւանց
կենսաբուրդն տուլին ալ բացուելու կարգը
չեկաւ . որ ըսել է դեռ մենք մեր ստրկու-
կութեան մէջ պիտի հեծենք ոչ ասկէ առ-
ջի ատեններուն պէս , այլ զգայունաբար .
քանզի առաջ այնպէս կը կարծէինք թէ բը-
նութեան արարիչը մեզ իբրեւ ուրիշ տեսակ
էակներ ստեղծեր եւ մարդկային կրից խա-
ղալիք , կամ լաւ եւս գերին ըլլալ դա-
տապարտեր է , ուստի սոյն կէտին նկատ-
մամբ զգացում , շարժում եւ խորհիլ չունե-
նալով՝ գրեթէ անզգայ դատապարտեալներ
էինք , բայց հիմա մտքերնուս վրայէն այն սեւ
քօղը կամաց կամաց փարատուելու վրայ է ,
սկսած ենք զգալ թէ մենք ալ բանական ,
խորհուն , դատարարական եւ ազգային
օգտակար անդամներ ըլլալու ընդունակ է-
ակներ ենք , մարդկային դատաստական ատ-
եաններու մէջ երեւցող ու դատաստանական
վճիռ ընդունող , վկայութիւն տուող եւ պա-
տասխան առնող էակներ ենք , եւ երբ այս-
պէս . . . ինչո՞ւ ձայնն չունենանք . ինչո՞ւ
. . . ալ ի՞նչ երկարեմ . մտքերնիս այսչափ
լոյս ընդունելէն վերջը . ինտո՞ր կրնանք այ-
սուհետեւ այն կոշտ եւ անասնային լուծին
տակ մնալ եւ չբողոքել , բայց որո՞ւ :

Սահմանադրութիւնն՝ չենք գիտեր ի՞նչ
եղաւ , արական սեռին մեծ մասը անտար-
բերութեան եւ անհոգութեան քուեր կը քը-
նանայ , մէլանալէզ երիտասարդութիւնը գը-
րեթէ սոյն կէտին նկատմամբ լուրջեան դա-
տապարտուած է , կամ թէ ըսեմ բուն իր
իրաւանց անտարբեր է . ազգային ժողովի
ինչպէս տեսաք , երդմամբ ուխտած է եր-
բէք հոգ չտանել ազգին յառաջադիմութեան
եւ դատարարական , որովհետեւ այդ
Մանգուլէին փափագն է :

Ուրեմն մեր աղիւ իրաւունքն ո՞վ պիտի
պաշտպանէ , եթէ ոչ՝ մենք անձամբ . մա-
նաւանդ՝ անուրանալի ճշմարտութիւն մի է ,
որ եթէ նախ իգական սեռը դատարարակ-

եալ , եւայն չըլլայ նէ , անկարելի է արա-
կան սեռին յառաջադիմութիւն ունենալ :

Ո՞ւրեմն ահա աս է աս գիշեր-
ուան այս տեղ ժողովուրդն նպատակը , ի՞նչ
խորհուրդ կուտաք , միթէ երեւելի կէտ մը
չէ՞ . . .

Ուրիշ միջոց չունինք պօռաց Սրատեա-
եան Սիմա հանըմը , միայն թէ ես կա-
ռաջարկեմ որ՝ Մանգուլէի խմբագրին նամակ
մը գրուի , որպէս զի այսուհետեւ իր գրչին
ծայրը հակառակ կողմը դարցունէ , եւ սկսի
անօրէնները պաշտպանել , եղած խայտառա-
կութիւններն ու անկարգութիւններն ծած-
կելու ջանալ , եւայն , եւայն . այն ատեն ուխ-
տագիր խումբը կը պարտաւորի հակառակը՝
այն է , աղղին օգուտը մտածել եւ 'ի գործ
դնել , որով դարձեալ մեր փափագին կը հաս-
նինք :

Լաւ է , քաջ է առաջարկութիւնդ աղա-
ղակեցին ամէնքը միաբերան , կերկրորդենք
այդ առաջարկութիւնը . թող այդ իմաստով
նամակ մը գրուի Մանգուլէին , ըսաւ ուրիշ
կտրուկ ձայն մը :

Որոշուեցաւ միաբան հաճութեամբ եւ հե-
տեւեալ նամակը գրուեցաւ :

Մարդասէր խմբագիր

Մենք պարզօրէն տեսանք որ՝ գուն աղ-
գին օգուտը եւ յառաջադիմութիւնը մտա-
ծող , եւ անմեղները պաշտպանելու , եւայն
անձնատուր ես թէ եւ . բայց որովհետեւ
քու ազգօգուտ առաջարկութեանցդ եւ խը-
րատներուդ հակառակը դործելու ահաւոր
երդմամբ ուխտագրութիւն եղած է , ուստի
մեք իգական սեռս՝ համագումար ժողովով
կը խնդրեմք որ՝ այսուհետեւ բարեհաճիս քու
բարի աշխատութեանդ հակառակ կողմը
ձեռք առնել , այսինքն քեզի եւ ազգին օգ-
տակար երեւցածին գլխովին հակառակը
գրել եւ հրատարակել , որպէս զի երբ ուխ-
տագիր խումբն ալ ըստ իւր երդման քու հը-
րատարակութեանցդ հակառակը 'ի գործ դը-
նելու ըլլայ նէ , ազգն ալ իր ցանկացած նը-
պատակին կը հասնի , որով մեզ ստրկացեալքս
ալ շնորհապարտ կացուցած կըլլաս , եւ քու
հակառակորդներդ ալ երդմնագանցութեան
գուրը գլտորելէն անպարտ կը գտնուին :

Մնամք քու բարօրութեանցդ ցանկա-
ցողք . 'ի դիմաց կանանց Համագումար ժո-
ղովոյ .

1866 թեկ . 4

Ատենադպրուհի Նախագահուհի
ՄԱՆՄԱՂ ՍՈՒՐՄԱԿ

. . . խմբագիր , ասի երազ մ'է , աս սքան-
չելի եղելութիւնը իբրեւ յարթութեան կը
կարծէի ըլլալ . եւ կը յուսայի թէ՛ դուք այ
անչուշտ տեղեկութիւն ունիք , բայց երբ
տրթեցայ , տեսայ որ , սոսկ եղելութիւնը
բառ առ բառ մտքիս մէջ անկորուտ կը մը-
նայ , ուստի արժան դատեցի 'ի գիր արձա-
նացուցանելով հրատարակումը խնդրել :

ԻՈՍՐՈՎ

ՀԱՎԱՏԻՍՈՒԹ ԹԷԼԷԿՐԱԳՐԱԿԵ

(Աճան Հոլ- Բարֆելդ)

Փարիստէն դեկտեմ . 31 թարիխէ ալը-

նան պիր թէլէկրաֆա կէօրէ , իսթանբուլն
Գօթթէս նամ մէճլիսի Լաղվ խտիլէճէկի հա-
վատիստէն տիր : Պիր խալիլ վէթիլէր բըրօ-
թէսթօ իթմէք նիյէթիլէ պիրլէշմիշէր տիր :

Պուրաւարտան պիր գաշլարը վէ ռէյիսլէ-
րի թէվգըֆ գըլընարագ , Գարանհա ատա-
լարընա թարտ խտիլէճէլէր տիր : — Ժուր-
նալ տը Բէթէրսպուրկ իլէ Էնվալիտ Բու-
նամ դագէթալար , « Մատամ քի մէսլէ Թս-
մանլըլար իլէ Խրիսթիանլար պէյնիստէ պու-
լունմագտա տըր , Էլրօպա տէվլէթլէրի , հէր
քէսին տախլիլի մէսալիհինէ դարըշմագ ձա-
յիզ տէյիլ տիր գաիտէսինէ ռիայէթ իթմէլի
տիրլէր » տէյի եաղմըշլար տըր :

Մարսիլեա , պուղտայ գալի հալտէ :
Էսհամը Ումուլմիյե .
Փարիս 32 .
Լօնտրա 513-4 .

Ի Լ Ա Ն Ա Թ

Պատիւ կը համարիմ Ձեր հռչակաւոր
Մանգուլէ լրագրոյն միջոցաւ ծանուցանել
Արդոյ հասարակութեան եւ դասատուաց որ
կաղանդի պարգեւաբաշխութեան վերաբեր-
եալ , ամէն տեսակ ոսկեգօծեալ գրքոյկներ
եւ օրացոյցներ . նա եւ տեսակ տեսակ պատ-
կերներ խիստ աման գիներով , մեր քով վա-
ճառուիլ սկսած է . ուստի ամէն անոնք՝ որք
կուզեն ընդունիլ , պէտք է յաճախել Մա-
մուտ-բաշան Յովսէփ գրաւաճառ Գաւաֆ-
եանի գրատունը 'ի թիւ 157 .

ՉՕՐԱՊԼԸԳ ԵՌՈՒՆ

Էնգարէ եաբաղըսնտան էլտէ պիւ-
քիւլմիւշ օլտարագ չօրապլըգ եուն Պահ-
ճէ վարուսունտա Համիտիյէ մէյտանըն-
տա քեային Ենօմէրօլու Մատթէոսեան
Յակօր աղա մաղաղասընտա , վէ Գալա-
թատա Էօմէր սօգաղընտա Յնօմէրօ իլէ
միւրազգամ Միխասեան մաղաղասընտա
սաթըրմագտա օլուպ , իսթէքլի օլանլարըն
մահալի մէզպուրլէլէ պուլտըրմալէրի ի-
չին իլան օլունուր :

Ի Լ Ա Ն

Ղայէթ հիւնէլլի սուրէթտէ վէ
էհվէն Ֆիաթլա տեսագ օեունու մէշք
իթմէք իսթէյէն Ֆիմիլեալարըն Նա-
ում թէվթըրօսու գալըսընտա Լիւք-
սէմպուրի նամ գաղինօտա միւսիւ
Յրանսօսեա միւրաճաթ իլլէմէլէրի
իլան օլունուր :

ՍԱՀԻԳ ՂԱԶԻԹԱ

ԿԱՐԱՊԵՏ Յ . ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ԼԷՎԱՆԹ ՀԵՐԱԼՏԸՆ ԹԱՊԵԱՆԵՍԻՆՏԵ
ԳԵԹ-ՕՂԼԵՏԱ ՏՈՂՐՈՒ ԵՈՂՏԱ , ՅՕԹՕԿՐԱՅ ԱԳՅՈՒԼԵ
ԳԻՐԱՏԵՐԼԵՐ ԳՈՐԵԸՈՐԵՏԱ ՆԻՒՄԵՐՈ 467 .